

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
МКУ "КОМИТЕТ ПО ОБРАЗОВАНИЮ" АМО "ЕРАВНИНСКИЙ РАЙОН"
МАОУ "Исингинская СОШ "**

РАССМОТРЕНО

Руководитель ШМО

Ж.В.Долсонова

Протокол №1

от «28» 08. 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам.директора по УВР

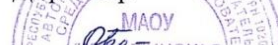
Г.Г.Будацыренова

Протокол №1

от «31» 08. 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

О.Ц.Базарова

Приказ № 210-пар.2

от «31» 08. 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Базархановой Ларисы Дамдинжаповны

по бурятской литературе С.А.Ошорова, С.С.Балданова 7 класс, 2 часа
предмет, состав УМК, класс, количество часов

с.Исинга 2023

1. Тайлбари бэшэг

Буряад хургуулийн 7- дохи класста үзэгдэхэ программа идейнэ, научна, методическа талаараа уе сагайнгаа эрилтэнуудтэ тааруулжа, Буряад Республикын хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын дурадхаан Буряад хургуулийн программнууд «Буряад хэлэн ба литература» 5-11 классууд гэхэн 2004 ондо хэблэгдэһэн программын ёһоор зохёогдоо. Нурагшадта түрэлхи литература шудалан үзүүлхэдөө, буряад хэлэнэйнгээ баялигтай гүнзэгыгөөр танилсуулха, хайнаар хэлүүлдэг, уншуулдаг бэшүүлдэг болгохоһоо гадна, буряад арадайнгаа ажабайдал түүхэ заншал зан абари үзэжэ байгаа зохёолнууд дээрэ үндэһэлэн хайнаар ойлгуулха, ухаан сэдхэлдэнь шэнгээхэ, манай обществын ёһото эрхэтэн болгон хүмүүжүүлхэ гэхэн шухала зорилгонууд табигдана.

7 классай литературынын курс нурагшадые уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходорхойгоор, тодо зүбөөр, уншаха шадабариинь хүгжэхэ, уншаһан ан зохёолоо ухаандаа буйлуулан, удхыень зүбөөр элирүүлэн ойлгодог, һонирхдог болгохоһоо гадна, нурагшадтай зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ эхин дадалнуудые бүридүүлхэ, түрэлхи литература тухайгаа юрэнхы мэдэсэтэй болгохо гэхэн зорилгонуудые табина.

7 класста буряад литературынын эхинһээ адаг хүрэтэр уншагдахаһаа гадна, шэлэгдэн абтаһан программа соо оруулагдаһан зохёолнууд бүхыдөө эпическэ зохёолой зарим хэһэгүүд уншагдахаар хараалагдана. Зохёолой удха тухай хөөрэлдөөн, эхин шатын шэнжэлэл хэжэ һуралга имагтал литературна текст дээрэ хүдэлэлгэһөө эхитэй. Тиимэ дээрэһээ эндэ нурагшадта хандан хэлэхэ багшын үгэдэ тусгаар эрилтэ табигдана.

2. Хараалагдаһан дүнгүүд «Буряад литература» 7 класс

1	Личностно	- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ - оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдээндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдээндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрэ харуулха - хэлээ баян, тодо, уран, сэбэр болгохоёо оролдохо; - түрэл орондоо, байгаалидаа дуратай байһанаа, уг гарбалайнгаа утаһа мэдэһэнээ харуулжа шадаха; - уншаха, харилсаха дуратай байха; - бэшэхэ шадабаритай байха, шагнажа абаад бэшэхэ, зохёон бэшэхэ; - сэдхэлэйнгээ байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнүүд тухайгаа зохёон бэшэхэ; - түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха; - өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.
2	Метапредметнэ	- шухала хэрэгтэй мэдээсэлнуудые бэдэржэ, компьютер болон интернетэй хусөөр мэдээнүүдые оложо, хэрэглэжэ шадаха; - шуумжэлэл, шэнжэлэл хэжэ, дутаг дундануудые элируулжэ; - хэһэн ажалдаа арга боломжонуудые тааруулжа, шалгалта, сэгнэлтэ угэжэ шадаха; - юумые сасуулжа, тааруулжа, шалтаг хойшолоной холбоо байгуулжа, бодолоо удаа дараалуулан һубарюулжа шадаха; - монологическа хэлэлгэ хайнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнэ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа шадах
3	Предметнэ	- уран зохиолшын зохиол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;

		- уран зохиолшын зураглахан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бий болгож; - үзэж байсан зохиолой гол шухала үйлэнуудыг (эпизодуудыг), үйлэдэгшэ нэурай хэлэБэн угэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнуудһээ илгажа; - зохиол соохи үйлэнуудэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элируулжэ; - үзэж байсан зохиолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, һурагша бэшэмэл өөрын бодомжолго зохиож; - уран зохиолой сэдэб ойлгож, уншан текстынгээ гол удха хөөрөжэ; - текст соохи уран аргуудыг олож; - уншан зохиолынгоо жанр элируулжэ шадаха.
--	--	---

3. һурагшад 7- хй класс дургэхэдэ, иимэнууд шадабаритай ба дадалтай болохо ёһотой

һурагшад гол түлэб иимэ юмэ мэдэхэ ёһотой	һурагшад иимэ юмэ шадаха ёһотой
-уншажа байсан зохиолынгоо автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга; -шудалан үзэж байсан зохиолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нэурууд тухай, зохиол соохи шухала үйлэнуудыг мэдэхэнэ ганда тэдэнэй хоорондохой холбоонуудыг; -уран зохиол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзонууд, зохиол темэ ба гол удха, уран зохиолой геройнууд ба гэнэн литературна теориһоо ойлгосонуудыг; -программын эрилтын ёһор сээжэлдэн шулэгуудыг, эпическэ зохиолой хэнэгуудыг. һурагшад иимэ юмэнуудыг хэжэ шадаха ёһотой: -уран зохиолшын зохиол соогоо зураглахан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдэ бий болгож; -үйлэдэгшэ нэурай хэлэнэн угэ, хэрэг, үйлэ элируулэн эпизодуудыг, шухала хэнэгуудыг зохиол соогоо илгажа; -зохиолой идеянэ болоод уран хайханай талыг харуулалгада сюжэдэй зүйлнуудэй (уйлын хугжэлтын эхин, уйлын уялдалга, уйлын хугжэлтын эгээн дээдэ шата) уургэ элируулжэ.	-шэнэ зохиолнуудыг шудалан үзэхэдөө, һурагшад шэнэ уран зохиолшодтой, поэдүүдтэй, шэнэ нэуруудтай танилсана, тэдэнэй абарй зан, эрмэлзэл, мэдэрэл шэнжэлхэ; - һурагшад уран гоёор уншаха, шэнжэлэл, шүүмжэлэл хэхэ; - уншанаа хөөрэхэ, өөрынгоо һанамжа хэлэхэ.

4. Сэдбүүдэй гаршаг

№	Нэрэ хубаалга, сэдэб	Сагай хубаари	Удха	Шалгалтын түхэлнүүд
1	Оршолол	1 саг	6- дахи класста үзэһэн мэдэсыень һэргээхэ. 7-дохи класстаа үзэхэ номойнь байгуулгатай танилсуулха, ямар зохёолшодтой, тэдэнэй бүтээлнүүдтэй танилсахаб гэжэ тайлбарилха.	
2	Арадай аман зохёол	8 саг	Арадай аман зохеол тухай мэдэсыень гуримшуулха. Аман ба бэшэмэл хэлэлгэ хүгжөөхэ. “Балжан хатан” гэхэн түүхэтэ домоготой танилсуулха. Арадай аман зохёолдо, Бальжан хатан гэхэн геройдо һонирхол түрүүлхэ. “Бабжа баатар” гэхэн домогтой танилсуулан, геройнуудай абари зан дээрэ арадай сэдхэжэ ябаһан хүсэл бодол гаргаха, өөрынгөө һанамжа хэлэжэ һураха	1-Хэлэ хугжөөлгэ
3	Һургаалай уран зохёол	3 саг	Һурагшадые һургаалай уран зохёол гэхэн ойлгосотой, Эрдэни Хайбзун Галшиевай “Бэли-үн толи” гэхэн зохёолой удха, һургаал, байгуулгын түхэл маягыг ойлгуулха	
4	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд	5 саг	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд тухай ойлгосо үгэхэ, һонирхол түрүүлхэ. В.Юмсуновай “Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан” гэхэн зохёолтой танилсуулха	1- Шалгалтын ажал.
5	Буряад уран зохёол	49 саг	Н.Г.Дамдиновай поэзиин уран һайханай өөрсэ шэнжые өөһэдтөө нээхыень туһалха, буряадай литературада шүлэгэй жанрыг хүгжөөхэ талада нилээд оролдосо гаргаһан поэт гээшэ гэжэ ойлгуулха. Уран гоёор уншаха, шүлэг соо хэрэглэгдэһэн уран аргуудыг аали намдуугаар, эли тодоор, уран хурса уншаха	5- Хэлэ хугжөөлгэ 2- Шалаглтын тест

5. Календарна-тематическа түсэб

№	Хэшээлэй сэдэб	Сагай хубаари	Болзор	
			түсэбөөр	унэн
1 четверть				
1	Оролто үгэ	1	1 недели	
Арадай аман зохёол			8 саг	
2	Түүхэ домогууд	1	1 недели	
3	"Бальжан хатан" гэхэн түүхэ домог тухай	1	2 недели	
4	"Бальжан хатан" гэхэн 1-дэхи түүхэ домог	1	2 недели	
5	"Бальжан хатан" гэхэн 2-дохи түүхэ домог. Домогой удхын ба уран найханай анализ	1	3 недели	
6	“Бабжа барас баатар” гэхэн түүхэ домог тухай	1	3 недели	
7	“Бабжа барас баатар”	1	4 недели	
8	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. “Түрэл нютагайм домогууд”	1	4 недели	
Нургаалай уран зохёол			3 саг	
9	Эрдэни Хайбзуун Галшиев буряад арадайнгаа шэдитэн	1	5 недели	
10	“Бэлиг-үн толи” – шэдитэ зүйл мэтэ	1	5 недели	
11	“Бэлиг-үн толи”	1	6 недели	
Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд			5 саг	
12	Вандан Юмсуновой ажаябуулга, зохёолго. “Эрдэмтэ Соохор Эрилтэй хаан”	1	6 недели	
13	Эрилтэй хаанай гэрээд үгэ. Долоон харата хүбүүдэй дүрэнүүд. Алтан Шаа Мүнгэн Шаа хоерой хуби заяан	1	7 недели	
14	Эрдэмтэ Соохор мориной, тэнгэришүүлэй шэдитэ үүргэ	1	7 недели	
15	“Эрдэмтэ Соохор Эрилтэй хаан” гэхэн үльгэрөөр хэшээл- проект	1	8 недели	
16	Шалгалтын тест	1	8 недели	
Хамта дээрээ		16 час		
2 четверть				
Буряад уран зохёол			49 саг	
17	Н.Г.Дамдинов “Түрэл хэлэн, түрэнэн дайда”	1	9 недели	
18	Д.А.Улзытуев “Буряад хэлэн”	1	9 недели	
19	Б.Батхуу “Аялгата найхан буряад хэлэмни”	1	10 недели	
20	Д.Ц.Дамбаев “Хүн тухай дуун”	1	10 недели	

21	Г.Ц.Дашабылов «Талын хүн»	1	11 недели	
22	М.Ж.Самбуев “Минии таабай”	1	11 недели	
23	Ц-Д.Х.Хамаев “Худалшан”, “Мэхэшэн”	1	12 недели	
24	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Д.Ц.Дамбаев, Г.Ц.Дашабылов, М.Ж.Самбуев- эдэ гурбан зохёолшод хүнэй абари зан, шанар шэнжэ ямараар харуулнаб? Зэргэсүүлэн зохёол бэшэхэ	1	12 недели	
25	Литературна теори. Роман тухай ойлгосо	1	13 недели	
26	Буряад романуудай гол удха шанарые элирүүлхэ	1	13 недели	
27	Ч. Ц. Цыдендамбаевай намтар ба зохёохы зам. “Банзарай хүбүүн Доржо” гэхэн романай гол удха	1	14 недели	
28	Доржын хүршэнэр	1	14 недели	
29	Доржын багшанар	1	15 недели	
30	Мария Николаевна- энэрхы сэдхэлтэй эхэнэр	1	15 недеди	
31	Хоёр баяр тохёолдобо	1	16 недели	
32	Шалгалтын тест	1	16 недели	
Хамта дээрээ		16 час		
3 четверть				
33	Р.С.Мэрдугеевэй “Доржо Банзаровай портрет” гэхэн зурагаар текст- зураглал бэлдэлгэ	1	17 недели	
34	Литературна теори. Туужа тухай ойлгосо	1	17 недели	
35	Д.О.Батажабайн намтар ба зохёохы зам. “Шалхуу Рабданай хөөрөөнһөө” гэхэн зохёолоё гол удха	1	18 недели	
36	Уран зохёол мүндэлбэ	1	18 недели	
37	Рабданай нүхэд ба тэдэнэй уршагта ябадалнууд. Колхозой ажабайжал үхибүүдэй хуби Заяанда. “Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа”	1	19 недели	
38	Ц.Н.Номтоевой намтар ба зохёохы зам. “Шагжын хула” гэхэн зохёолой гол удха	1	19 недели	
39	“Наранай гараха зүг руу”	1	20 недели	
40	“Түрэл хүрэгтөө”Морин эрдэни” хэшээл- аяншалга	1	20 недели	
41	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. “Морин эрдэни” зохёолго бэшхэ	1	21 недели	

42	Литературна теори. Хөөрөөн тухай ойлгосо	1	21 недели	
43	Б.Н.Ябжановой намтар ба зохёохы зам. “Хэрмэшэ” гэхэн зохёолой гол удха	1	22 недели	
44	Хэрмэшын эзэд	1	22 недели	
45	Дүрбэн хүлтэй нүхэрэй дүрэ		23 недели	
46	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ.“Нохой хүнэй үнэн нүхэр”	1	23 недели	
47	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Солбон Ринчиновой “Хүлээлгэ” гэжэ зураг хэрэглэн, хүбүүнэй нэрэхээ эсэгэдэнь бэшэг бэшэлгэ	1	24 недели	
48	Ж.Т.Тумуновой намтар ба зохёохы зам. “Талын бүргэд” гэхэн зохиолой гол удха	1	24 недели	
49	“Талын бүргэд”	1	25 недели	
50	Мохошогүй зориг- дундаршагүй дуран	1	25 недели	
51	Ц.Номтоевой “Шагжын хула”, Б.Ябжановой “ Хэрмэшэ” болон Ж.Тумуновой “Талын бүргэд” гэхэн зохёолнуудай геройнууд тухай «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын геройнуудай онсо шэнжэ” гэхэн эссе бэшэхэ	1	26 недели	
52	Шалаглтын тест	1	26 недели	
Хамта дээрээ		20 час		
4 четверть				
53	Литературна теори. Поэмэ тухай ойлгосо	1	27 недели	
54	Поэмэ шүлэг хоерой илгаа	1	27 недели	
55	Н.Г.Дамдинов “Талын дуун”	1	28 недели	
56	“Талын дуун”	1	28недели	
57	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. “Жаргал гээшэ юун гээшэб?”	1	29 недели	
58	А.Т.Твордрвскиин “Василий Теркин” гэхэн поэмэ болон “Талын дуун” гэхэн поэмэнүүдые зэргэсүүлгэ. Эдэ хоёр авторнуудай онсо шэнжэ харуулха	1	29 недели	
59	Литературна теори. Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо	1	30 недели	
60	Ц.Г.Шагжинай намтар ба зохёохы зам.	1	30недели	
61	“Будамшуу” гэхэн зохёолой гол удха	1	31 недели	
62	“Будамшуу” гэхэн зүжэг- шог зүжэглэмэл зохёол	1	31 недели	
63	“Будамшуу”	1	32 недели	

64	“Ц.Шагжинай “Будамшуу” гэхэн зохёолтой адли шанартай бусад зохёолнуудын” гэхэн элидэхэл бэлдэхэ	1	32 недели	
65	Текст сооһоо найшаагдаһан хэһэг шэлээд, ролёор уншаха, сценкэ болгон харуулха	1	33 недели	
66	Классһаа гадуур уншалга	1	33 недели	
67	Классһаа гадуур уншалга	1	34 недели	
68	Шалгалтын тест	1	34 недели	
Хамта дээрээ		16		
Жэл соо		68 час		

6. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнууд

1. С.А.Ошорова, С.С.Балданова. Буряад литература7 класс,Улаан-Үдэ “Бэлиг 2018.
2. Буряад литератураар тестнууд.
3. « Булагай эхин» үхибүүдэй хрестомати:Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2008он Багшын литература:
4. Батоев Б-Д Б, ДоржиевД-Н Д,Балданов С.Ж,Ошоров С.Г,Патаева В.Д «Буряад хэлэн болон литератураар дунда һургуулийн һуралсалай заршам» Улаан-Үдэ « БГУ», 2004